

Filosofia política

Una introducció

Segona
edició

Sergi Morales-Gálvez,
Elvira Riera-Gil, Lluís Pérez-Lozano,
Marc Sanjaume-Calvet (eds.)

**Premi Joan Lluís Vives al millor llibre
d'arts i humanitats 2025**

UBe

Filosofia UB

Filosofia política

Filosofia política

Una introducció

Sergi Morales-Gálvez,
Elvira Riera-Gil, Lluís Pérez-Lozano,
Marc Sanjaume-Calvet (eds.)

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Filosofia UB

Índex

Agraïments

Els editors.....	9

1. De què parlem quan parlem de filosofia política?

Lluís Pérez-Lozano, Sergi Morales-Gálvez, Marc Sanjaume-Calvet i Elvira Riera-Gil.....	11

PART I

TRADICIONS DE PENSAMENT POLÍTIC I SOCIAL

2. L'utilitarisme. La doctrina de la màxima felicitat

Eze Paez.....	35

3. El liberalisme igualitari

Jahel Queralt	63

4. El llibertarisme. Som amos de nosaltres mateixos?

Jordi Jiménez Guirao.....	95

5. El socialisme i el marxisme analític

Raül Digón	119

6. Teoria crítica

Just Serrano-Zamora.....	165

7. L'esperit conservador

Jordi Feixas i Roigé.....	189

8. Del comunitarisme al multiculturalisme. La qüestió de la comunitat i la cultura

Joan Vergés Gifra	219

9. El nacionalisme

Daniel Cetrà	249

10. El republicanisme. Llibertat, independència, autogovern i virtut Lluís Pérez-Lozano.....	273
11. El feminisme. Teoria i pràctica política Anabella Di Tullio.....	301
12. L'ecologisme. Teoria política del medi ambient Joaquim Valdivielso Navarro.....	327

PART II

DILEMES I PROBLEMES DEL MÓN CONTEMPORANI

13. Són universals, els drets humans? Marisa Iglesias Vila.....	357
14. Estan moralment justificades, les secessions? Marc Sanjaume-Calvet.....	377
15. Immigració i ciutadania Núria Franco Guillén.....	403
16. Llengües i justícia. Com gestionem la diversitat lingüística? Elvira Riera-Gil i Sergi Morales-Gálvez.....	421
17. Laïcitat o reconeixement? Debats actuals sobre la gestió de la diversitat religiosa Mar Grier.....	449
18. Justícia per als animals? Ètica i política més enllà de l'espècie humana Eze Paez.....	471
19. Sobre la propietat privada Jordi Mundó.....	495
20. La inclusió de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques Núria Sara Miras Boronat.....	519
Epíleg. Com fem filosofia política? Apunts teòrics i pràctics José Luis Martí.....	539
Índex analític.....	557
Índex antroponímic.....	563

Agraïments

Aquest llibre sorgeix de dues inquietuds. D'una banda, la voluntat d'oferir material didàctic, accessible i entenedor a qualsevol persona que tingui interès en preguntes filosòfiques sobre com hauríem de conviure els éssers humans. Sobretot a l'alumnat amb inquietuds per aquestes qüestions i que comença a cursar estudis de filosofia, dret, ciència política, sociologia o economia, entre altres disciplines de les ciències socials i humanes. D'altra banda, hem volgut que, per primera vegada, l'univers intel·lectual de la filosofia política contemporània arribi en català al públic. L'accés a aquest coneixement no només és rellevant per normalitzar el català en tots els àmbits socials, sinó també per apropar el coneixement acadèmic al nostre context, fer-lo més entenedor i accessible i facilitar-ne l'aplicació als debats i dilemes que vivim.

L'obra que presentem és el fruit de la dedicació i l'esforç de moltes persones que hi han treballat al llarg de gairebé quatre anys. I a totes els volem expressar el nostre agraïment. En primer lloc, volem agrair la col·laboració als autors i les autores que hi han contribuït amb un o més capítols. Mil gràcies a tots i totes per fer possible aquest projecte col·lectiu i pel rigor de la feina feta! En segon lloc, agraïm a Josep Monserrat, catedràtic de Filosofia de la Universitat de Barcelona, i a Edicions de la Universitat de Barcelona, l'interès mostrat pel projecte i l'impuls que han donat a la publicació del llibre. Volem fer arribar el nostre agraïment també a les dues persones que van revisar aquesta obra de forma anònima, pels comentaris i suggeriments que ens van fer i que sens dubte han enriquit i millorat el producte final. Finalment, part de la feina de coordinació editorial s'ha pogut desenvolupar gràcies al finançament del programa de recerca i innovació Horizon 2020 de la Unió Europea en virtut de l'acord de subvenció Marie Skłodowska-Curie número 892537.

En el terreny més personal, primer de tot volem expressar el nostre reconeixement a Ferran Requejo, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Pompeu Fabra, que va facilitar que els quatre editors d'aquest volum ens trobéssim. Gràcies, Ferran, per tots els aprenentatges que hem fet amb tu! I, finalment, agraïm a les nostres famílies tot el seu suport. Per començar, als nostres pares i avis. Els que provenim de famílies de classe popular i que hem estat la primera generació que ha obtingut titulacions d'estudis superiors dins les nostres fa-

mílies, sabem molt bé la sort que hem tingut de tenir-vos: heu estat condició necessària perquè llibres com aquest es facin realitat. I també volem donar moltíssimes gràcies a les nostres parelles, fills i filles. A l'Anna, la Joana i la Marina. A en Jordi, la Maria i en Pere. A la Pauline, l'Anna i la Júlia. Gràcies per la vostra paciència i estima!

ELS EDITORS

El Prat de Llobregat, València,
Barcelona i Cardedeu, juny del 2024

De què parlem quan parlem de filosofia política?

Lluís Pérez-Lozano, Sergi Morales-Gálvez,
Marc Sanjaume-Calvet, Elvira Riera-Gil'

1. LA RECERCA DEL BON GOVERN (I DE LA BONA SOCIETAT)

L'any 1383 el govern de la ciutat de València, és a dir, el conjunt de regidors o jurats, format per prohoms i cavallers locals, rebia un petit tractat per part d'un frare gironí. L'obra, que no es publicaria fins l'any 1499, era una de les primeres reflexions de filosofia política de la història del nostre país. L'autor era Francesc Eiximenis, un monjo franciscà format a les universitats de París i Oxford i conseller de la Corona d'Aragó, que representava un corrent de pensament arrelat en els Usatges medievals però a la vegada emmarcat en el que més tard, un cop despulat de la marca religiosa, es coneixeria com el republicanisme modern, formulat per grans pensadors europeus tardomedievals com Marsili de Pàdua i continuat per humanistes renaixentistes com Pico della Mirandola i el mateix Nicolau Maquiavel.

El tractat d'Eiximenis es titulava *Regiment de la cosa pública* i tenia per objectiu ser una guia per al bon govern, en aquest cas centrada en el govern de la València foral del segle XIV. Eiximenis comença la seva obra fent referència a la *Política* d'Aristòtil, a qui anomena «el filòsof» (com era costum a l'època), per recordar-nos que la seva tasca serveix per a la *política* i, per tant, la *cosa pública*:

[...] cosa pública és alguna comunitat de gentes ajustades e vivents sots una mateixa llei, e senyoria e costumes, si es vol aital ajustament sia regne, o ciutat, o vila, o castell, o qualsevol semblant comunitat que no sia una casa sola. Per què apar que ajustament domèstic qui és d'una casa sola, ne part d'alguna comunitat, no és dita cosa pública en aquella comunitat, on és part, ans és dita cosa particular, o personal o pròpia; e així ho posa el filòsof parlant d'aquesta matèria en la sua *Política*.²

1 Pérez-Lozano, Sanjaume-Calvet i Riera-Gil estan adscrits a la Universitat Pompeu Fabra (UPF); Morales-Gálvez, a la Universitat de València. Tots quatre són membres del Grup de Recerca en Teoria Política (GRTP) de la UPE.

2 Eiximenis, 1927 (1383): 39.

Eiximenis, com Aristòtil i Ciceró abans que ell, i com Plató encara abans, es pregunta què caracteritza el bon govern d'una comunitat política i com es pot assolir. Respondre aquestes preguntes segueix sent avui, segons el filòsof polític britànic David Miller, la tasca de la filosofia política: «una investigació sobre la naturalesa, les causes i els efectes del bon i el mal govern» (2003: 2; la traducció és nostra). Que l'aspiració al bon govern ocupi aquest lloc central dins la filosofia política la converteix en una disciplina normativa: per parlar del *bon* govern, cal primer de tot preguntar-se quins són els *béns* que aquest govern ha de promoure. La qual cosa, de retruc, porta a preguntar-se què caracteritza una bona societat. És important assenyalar que aquestes preguntes tenen una vocació pràctica: es tracta d'estudiar el bon govern per tal d'ajudar a la seva promoció en la pràctica, de cara a assolir una bona societat; no només, doncs, pel simple plaer d'estudiar-lo teòricament. En resum, la filosofia política que tractarem en aquest volum és la disciplina que reflexiona sobre qüestions conceptuals i normatives relacionades amb la política, el govern i la societat (LIST i VALENTINI, 2016). Farem èmfasi, en particular, en les aportacions d'autores i autors contemporanis, posteriors a la irrupció en escena de la influent obra de John Rawls als anys setanta del segle xx.

A més, aquest volum estarà centrat particularment (tot i que no exclusiva) en la filosofia política anomenada *analítica*. La divisió entre *filosofia analítica* i *filosofia continental* travessa tota la filosofia occidental (no només la filosofia política) des de començaments del segle xx. No es tracta de calaixos tancats i homogenis, sinó de dos «estils» de filosofar sota els quals s'apleguen escoles i corrents molt diferents; el que identifica cadascun d'aquests dos estils és cert aire de família pel que fa a la forma de treballar. No es tracta, tampoc, d'una divisió perfecta: trobem noms (com ara Iris Marion Young) que oscil·len entre ambdós estils amb naturalitat. I és indubtable que dins la filosofia anomenada *continental* trobem noms ineludibles per a la filosofia política contemporània, com ara Hannah Arendt o Jürgen Habermas, els quals desfilaran al llarg d'aquest volum.³

No obstant això, els editors d'aquest volum som de l'opinió que bona part de la filosofia política més fèrtil dels darrers cinquanta anys es troba en obres

3 S'hi trobarà en bona mesura absent, en canvi, tota una vessant de la filosofia continental arrelada particularment (bé que no exclusiva) a França, en l'obra de Derrida, Foucault, Irigaray o Lyotard, que sol agrupar-se sota etiquetes com ara «postestructuralisme» o «postmodernisme». La raó d'aquesta absència és que aquestes obres no solen reflexionar sobre el bon govern, sinó que, quan toquen aspectes de la política, se solen limitar a fer una anàlisi crítica del poder i les seves formes, així com de les possibles formes de resistència, però sense arribar a passar a l'àmbit de la reflexió sobre el bon govern i temàtiques derivades (com ara la justícia distributiva).

que, poc o molt, participen de l'estil analític. L'aire de família que identifica la filosofia analítica es podria resumir en les característiques següents: *a*) èmfasi en la claredat conceptual; *b*) ús d'un llenguatge tan entenedor com sigui possible, per tal de facilitar el debat crític dins i fora de la disciplina; *c*) preocupació pel rigor lògic en l'argumentació, de manera que cada pas estigui raonat sòlidament; *d*) ús recurrent d'eines formals (tipologies, llenguatge formal, teoria de jocs...) per tal d'apuntalar els trets anteriors; *e*) atenció als millors coneixements aportats per les ciències naturals i socials; *f*) orientació a respondre preguntes clares. En el cas de la filosofia política, aquestes preguntes van des d'algunes de força genèriques («què és la llibertat?», «quins són els elements d'una societat justa?») fins a d'altres de més concretes («la renda bàsica és justa?», «quins poders hem de concedir als governs per defensar-nos del crim, i quins no?», «quan està legitimada o justificada la desobediència civil?»).

Cal tenir en compte que el propòsit d'aquesta obra no és oferir una història de la filosofia política. En repassar els corrents principals de la filosofia política contemporània (durant la primera part del llibre), inevitablement es dedicarà cert espai a fer una breu exposició sobre els seus orígens i la seva trajectòria històrica; però aquesta no és, en cap cas, la temàtica d'aquest llibre. Tanmateix, considerem adequat oferir unes nocions mínimes d'història de la filosofia política com a base per entendre millor la seva situació actual. A això dedicarem el següent apartat d'aquest capítol introductori.

2. UNA MICA D'HISTÒRIA

L'origen de la filosofia política dista molt de ser exclusivament occidental. A l'antiguitat xinesa, per exemple, trobem grans escoles de reflexió sobre el bon govern, com ara el legalisme o el moïsme; i altres corrents que, sense estar centrats principalment en el bon govern, tingueren derivades polítiques importants, com ara el confucianisme o el taoisme. Però en un llibre com aquest, centrat especialment en la filosofia política analítica i orientat a una audiència d'un racó molt concret de l'Europa occidental, és inevitable que en preguntar-nos pels orígens de la disciplina dirigim la mirada a la Grècia i la Roma clàssiques.

Malgrat que tot apunta que alguns filòsofs presocràtics (com ara Demòcrit) ja van reflexionar sobre el bon govern, la seva obra escrita no ha arribat fins als nostres dies, malauradament. De qui sí que ens ha arribat obra escrita ha estat de Plató i Aristòtil, comunament considerats els primers grans filòsofs polítics d'Occident. Més enllà de les seves importants diferències, tots dos van

construir la seva obra, en bona mesura, com una crítica a la democràcia atenenca; i és en el context d'aquest propòsit pràctic que desenvoluparen idees sobre temes com ara la justícia, la llibertat, els règims polítics o les revolucions, que encara avui tenen influència sobre la disciplina. Pensadors de la Roma republicana com ara Ciceró o Polibi derivaran les seves idees, en bona part, del pensament platònic i aristotèlic.

Durant l'Imperi Romà amb prou feines podem parlar de filosofia política; com a molt, trobem obres dedicades a aconsellar els emperadors sobre la millor manera de comportar-se, per part de pensadors com ara Sèneca. Al llarg de l'edat mitjana, la filosofia política experimentarà una revifalla important, en especial per part de pensadors que recuperaran i actualitzaran el pensament aristotèlic; és el cas d'Averrois, Tomàs d'Aquino, Marsili de Pàdua, Ibn Khaldun o el ja esmentat Francesc Eiximenis. Sobre les espatlles d'aquests gegants s'erigirà, al seu torn, la filosofia política del Renaixement i del Barroc, amb destacades novetats: l'atenció dels pensadors d'aquestes èpoques es dirigirà cap a fenòmens desconeguts pels pensadors polítics antics o medievals, com ara l'estat modern, l'emergència del capitalisme o la necessitat (empesa per les guerres entre catòlics i protestants) d'encabir políticament el pluralisme religiós.

Així, Nicolau Maquiavel estudiarà l'estat com una realitat autònoma, diferent de la religió i la moral convencional; Thomas Hobbes mirarà de defensar l'estat sobirà en general i la monarquia absoluta en particular, com a derivats de la necessitat d'assegurar la pau entre persones inclinades naturalment a l'agressió i la discòrdia; Baruch Spinoza, veient la mateixa necessitat de garantir la pau entre les persones, defensarà, en canvi, l'absoluta llibertat de consciència en una república amb frens i contrapesos; John Locke proposarà un govern limitat com a millor eina per garantir drets naturals com ara la vida, la llibertat i la propietat. Durant aquesta època trobarem, a més, alguns dels primers pensadors moderns en l'àrea de les relacions internacionals, com ara Francisco de Vitoria o Grotius.

L'obra d'aquests pensadors posarà els fonaments de la filosofia política il·lustrada, molt vinculada a les grans revolucions atlàntiques de finals del segle XVIII. L'aportació de filòsofs com ara Jean-Jacques Rousseau, Immanuel Kant, Thomas Paine o James Madison informarà aquestes revolucions i els dissenys institucionals que en resultaran. També en aquesta època té lloc un moment clau de la història del pensament polític: el naixement del feminisme, per part de pensadores com Mary Wollstonecraft, crítiques amb la incoherència entre les proclames igualitaristes de la Il·lustració i la realitat de la subjecció de les dones. Com a reacció a tot plegat emergirà també, d'altra banda, la filosofia política conservadora, encarnada per pensadors com Edmund Burke.

En el segle XIX la filosofia política viurà grans innovacions. La construcció de l'estat nació posarà sobre la taula importants debats sobre el concepte de nació i les seves implicacions pràctiques. L'expansió del moviment obrer portarà al naixement de diversos corrents de pensament socialista; el corrent que esdevindrà hegemònic serà, però, el marxisme, que en les seves formulacions més «ortodoxes» (sovint allunyades del treball del mateix Marx) va mostrar un interès limitat per la filosofia política pròpiament dita, ja que considerava evident o irrellevant la justificació del seu projecte polític i va centrar-se, en canvi, en la història i les ciències socials com a fonts de coneixement necessàries per implementar-lo. I al món anglosaxó emergirà una nova filosofia política: l'utilitarisme de pensadors com ara Jeremy Bentham o John Stuart Mill, que considerava que el bon govern és el que garanteix la màxima felicitat (entesa com a maximització del plaer i minimització del patiment) per al màxim nombre de persones.

La primera meitat del segle XX veurà consolidar-se el marxisme «ortodox» (en les seves versions socialdemòcrata i bolxevic) com a corrent dominant entre els partits socialistes i, per tant, al bloc de l'Est un cop passades les dues guerres mundials. Alhora, a Occident l'utilitarisme es convertirà en àmpliament hegemònic, tant entre els partidaris d'una major intervenció de l'estat en l'economia com entre els seus adversaris. Ambdues hegemonies conduiran a donar per contestades les preguntes de la filosofia política i a centrar l'atenció en com implementar aquestes respostes mitjançant el coneixement aportat per les ciències socials. En efecte: si ja sabem quins són i en què consisteixen els principis del bon govern, tot el que queda per davant és el problema tècnic (no filosòfic) de com implementar-los.

«Encara existeix la teoria política?», es preguntava el filòsof Isaiah Berlin (1962) als anys seixanta del segle passat. Berlin denunciava que la disciplina de la filosofia política havia pràcticament desaparegut de les facultats; el segle XX no havia donat cap obra magna de la disciplina i aquesta semblava condemnada a ser una mena d'exercici d'història de les idees. L'emancipació positivista de les ciències socials no era, per a Berlin, una raó de pes per oblidar la filosofia política, ans al contrari. Precisament, la pregunta sobre quina és la millor manera de governar-se no pot ser resposta exclusivament per la via dels fets, perquè requereix també pensament formal sobre els grans conceptes que han informat el pensament polític fins avui (llibertat, igualtat, poder, justícia...).

Afortunadament, les pors de Berlin no es materialitzarien i la filosofia política no només no va morir, sinó que, just una dècada més tard, va iniciar una revitalització vertiginosa. La publicació, l'any 1971, de l'obra de John Rawls *A theory of justice* (editada en català el 2010 com a *Una teoria de la justícia*) es

considera una fita clau per entendre la *tornada a la vida* de la disciplina. L'obra magna de Rawls es basa en una crítica d'arrel kantiana a l'utilitarisme, a partir de la qual l'autor construeix una defensa monumental d'una visió igualitarista i liberal de la bona societat. Aquesta publicació implicarà un gir cabdal en la filosofia política occidental que, juntament amb les crítiques posteriors (des del comunitarisme fins al llibertarisme, passant pel mateix contraatac utilitarista), estructurarà la disciplina tal com l'entenem avui dia. En discutir l'hegemonia de l'utilitarisme, Rawls reobre les preguntes normatives sobre el bon govern i la bona societat, que durant dècades s'havien considerat tancades. I ho fa, a més, amb un estil filosòfic que esdevindrà un punt de referència tant per als seus deixebles com per als seus crítics, basat en la claredat conceptual, la solidesa lògica i l'ús recurrent d'eines formals.

No entrarem aquí en més detalls sobre la història de la disciplina de Rawls ençà, ja que tota la primera part d'aquest llibre està dedicada, precisament, a repassar tant el liberalisme igualitari de Rawls i els seus deixebles com altres corrents de pensament contemporani més o menys influïts per l'aparició de l'obra de Rawls (incloent-hi els que es basteixen com a crítica a Rawls). Evidentment, des de 1971 han canviat moltes coses i la disciplina s'ha diversificat enormement en els terrenys temàtic i metodològic. La filosofia política ja no té en l'estudi de la justícia distributiva el seu únic centre de gravetat, i bona part de la disciplina incorpora una proximitat al treball empíric que és absent en l'obra de Rawls. Però, malgrat tot, avui dia segueix sent cert que es pot fer filosofia política amb Rawls o contra Rawls, però no sense Rawls.

3. LA FILOSOFIA POLÍTICA AVUI

A què es dedica la filosofia política del segle XXI? Com podem definir la disciplina acadèmica d'avui? La pràctica acadèmica de la filosofia política actualment ha esdevingut molt diversa i no la podem circumscriure només a la formulació de grans teories. Si seguim Rainer Bauböck (2008), l'hem d'entendre com una disciplina que engloba des de la teoria normativa fins a l'anàlisi de narratives i del discurs, amb dos terrenys comuns que exposarem breument en l'apartat 5 d'aquest capítol: el primer és l'anàlisi conceptual (per exemple, què és la justícia?); el segon, l'anàlisi normativa, ja sigui avaluativa (per exemple, quina desigualtat de rendes pot ser justa?), ja sigui prescriptiva (per exemple, cal implementar la renda bàsica universal per avançar cap a una distribució de renda més justa?). És important recalcar que les respostes a preguntes normatives no poden basar-se en simples opinions subjectives, sinó que han de consistir

en arguments capaços de fer front a objeccions raonades. En parlarem una mica més a l'apartat 5.

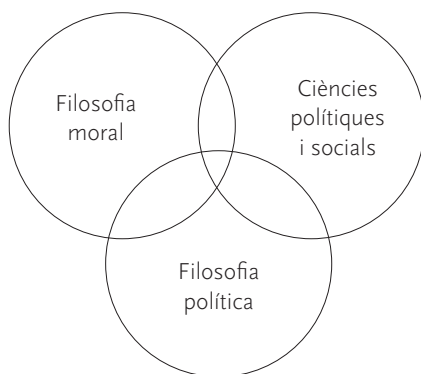
En aquest sentit, la filosofia política manté una estreta relació amb la filosofia moral, la qual s'ocupa de la persona, del seu caràcter i del seu (bon) comportament respecte a si mateixa i la resta d'éssers humans (o no humans). La filosofia política, en canvi, no es pregunta què és una bona persona o quines accions individuals són bones o dolentes: l'objecte de la filosofia política és el (bon) govern i la (bona) societat. Val a dir que aquesta divisió entre filosofia moral i filosofia política és real però borrosa. Atès que l'ésser humà és un animal social, la separació entre la reflexió sobre el caràcter i la conducta de l'individu, d'una banda, i sobre el govern i la societat, de l'altra, no és tan òbvia com podria semblar a primera vista. Diverses tradicions en filosofia política (com ara el republicanisme o el comunitarisme) vinculen estretament la reflexió sobre la bona societat amb la reflexió sobre el caràcter de les persones que la componen; d'altres, en canvi (com ara el liberalisme igualitari o el llibertarisme), tendeixen a distanciar-se d'aquest últim àmbit.

Cal assenyalar, així mateix, que la filosofia política manté una relació estreta amb la ciència política i amb les ciències socials en general. Aquestes ciències s'encarreguen de descriure, entendre i explicar causalment els fenòmens polítics i socials; i una filosofia política que ignori tot aquest cabal de coneixement sobre el funcionament de la vida social no serà una bona filosofia política. D'altra banda, tot i que les ciències socials no tenen un propòsit normatiu (sinó descriptiu i explicatiu), el fet és que la mateixa selecció dels fenòmens socials que cal estudiar científicament implica un judici normatiu previ, implícit o explícit; i l'exploració descriptiva o causal d'aquests fenòmens necessita l'ús de conceptes. Per posar-ne un exemple: la ciència política estudia la democràcia perquè la troba important i valuosa; i per estudiar-la necessita emprar una o altra definició de democràcia. Per tant, podem establir una regla de doble dependència: ni la filosofia política pot desconèixer els resultats de les ciències socials, ni les ciències socials poden prescindir de discussions teòriques sobre conceptes o d'argumentacions normatives sobre la rellevància dels seus objectes d'estudi.

La figura 1 representa aquestes interseccions entre les disciplines esmentades.

Finalment, dins la filosofia política es debat sobre la naturalesa de la disciplina, un fet que és propi de totes les disciplines acadèmiques. Per exemple, no tothom està d'acord amb la utilitat de les teories ideals i la seva relació amb les teories no ideals. Una teoria ideal és la que assumeix un escenari abstracte en què els éssers humans compliran amb els principis normatius de la teoria; és el cas, com s'explica al capítol 3 d'aquest volum, de l'obra de John Rawls. Com

ell, una part de la filosofia política actual considera que, abans de preocupar-nos sobre com s'han d'aplicar uns determinats principis de justícia o legitimitat en la vida real, primer hem de fer abstracció de la vida real. Una altra part de la disciplina considera, en canvi, que les teories ideals són poc pràctiques i massa allunyades de la realitat, i per això s'inclina per teories no ideals o realistes que tinguin en compte, des del primer moment, com es comporten les persones en la vida real.

FIGURA 1. Els lligams entre la filosofia política, la filosofia moral i les ciències polítiques i socials.

La distància o proximitat entre filosofia política i realitat empírica té una altra derivada: la distinció entre filosofia i teoria política. Hi ha qui considera que ambdós termes són pràcticament sinònims i que, com a molt, la distinció és administrativa i gremial: la *filosofia política* s'enquadraria dins els departaments de filosofia i la *teoria política*, dins els de ciència política. Per contra, hi ha qui considera que ambdues disciplines miren de respondre preguntes similars, però que la teoria política té un enfocament menys abstracte i més procliu a la perspectiva històrica i l'observació empírica (en particular, l'estudi de casos comparats). En aquest llibre no entrarem en aquesta discussió, i els capítols estan escrits per autors i autores amb diferents adscripcions acadèmiques i punts de vista.

Sigui com sigui, el tronc comú de la filosofia política, entès com la recerca del bon govern i de la bona societat, és avui més viu que mai amb l'efervescència de debats perennes en la disciplina davant grans reptes actuals, com ara l'emergència climàtica, la desigualtat de gènere, la globalització, les desigualtats socioeconòmiques, la gestió de la diversitat cultural i religiosa, les migracions, l'impacte de les noves tecnologies o les demandes d'autodeterminació, entre molts altres.